

národní
úložiště
šedé
literatury

Otázky a interpelace v parlamentní proceduře

Syllová, Jindřiška
2003

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-263206>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 01.12.2023

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

OTÁZKY A INTERPELACE V PARLAMENTNÍ PROCEDUŘE

JUDr. Jindřiška Sylová, CSc.

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

I.	3
OTÁZKY V PARLAMENTU	3
KLADENÍ OTÁZEK	3
PROCEDURÁLNÍ ASPEKTY OTÁZEK	4
DOPLŇUJÍCÍ OTÁZKY	4
MEDIALIZACE QUESTION TIMU	5
OTÁZKY, KTERÉ OTEVÍRAJÍ ROZPRAVU	6
PUBLIKACE OTÁZEK A ODPOVĚDÍ	6
II.	6
INTERPELACE V PARLAMENTU	6
POUŽITÍ INTERPELACÍ V KLASICKÉM PARLAMENTNÍM SYSTÉMU	7
VÝBORY PRO INFORMACE	7
III.	8
OTÁZKY A INTERPELACE V JEDNOTLIVÝCH PARLAMENTECH	8
BELGIE	8
FINSKO	8
FRANCIE	9
ITÁLIE	10
KANADA	11
NĚMECKO	11
NIZOZEMSKO	12
NORSKO	13
NOVÝ ZÉLAND (2008)	14
RAKOUSKO	15
SPOJENÉ STÁTY	16
ŠVÉDSKO	17
VELKÁ BRITÁNIE	17
STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPA	18
ESTONSKO	18
LITVA	19
LOTYŠSKO	21
MAĎARSKO	23
POLSKO	24
SLOVENSKO	26
SLOVINSKO	27

I.

Otázky v parlamentu

Kladení otázek

Kladení otázek ministrům je procedura, jíž se získávají informace a kontroluje se činnost vlády. Je používána ve většině parlamentů, ať je vláda odpovědná parlamentu či nikoli. Otázky mohou být buď ústní nebo písemné. Poslanci kladoucí otázku mohou žádat, aby příslušný ministr odpověděl na otázku ústně ve sněmovně nebo písemně. Oblíbenost a velké rozšíření této procedury může být odůvodněno faktem, že ve využití práva otázky je poslanec zcela bez omezení. Jediným limitem jsou pravidla sněmovny, která upravují přípustnost otázky - jsou však výhradně formálního charakteru /nezabývají se meritem věci/.

Ve většině parlamentů jsou přitom upraveny 2 až 3 procedury kladení a odpovídání otázek. Kromě ústních odpovědí na více či méně už dříve oznámené otázky je v řadě parlamentů upraven zvl. question time, v němž v rychlém sledu /okolo 2 minut/ následují otázky, odpovědi člena vlády, následné otázky, další otázka. Často není otázka členům vlády předem známa.

Institut otázky podobně jako mnoho ostatních forem parlamentní praxe vznikl ve Velké Británii. Otázky dostaly zvláštní proceduru v r. 1841, kdy byla /a je dosud/ zvláštní část zasedání věnována odpovědím vlády na dotazy poslanců /question time/. V r. 1902 byla zavedena praxe, kdy poslanci mohli žádat odpověď na ústní otázky písemně a dále bylo umožněno odpovědět na otázky písemně v případě, že nebylo možno dát odpovědi ústně v případě nedostatku času. V současné době je podáváno a odpovídáno několik tisíc otázek ročně.

Otázka je požadavek poslance, v němž žádá ministra o vysvětlení nebo o jednání v určité věci. Otázka nemá žádnou okamžitou politickou sankci a je tedy dobře odlišitelná od jiných forem parlamentní kontroly, takových, jako jsou návrhy na projev nedůvěry nebo interpelace. Interpelace také žádají vysvětlení od vlády, ale mají sankci, jíž může být hlasování o spokojenosti s odpovědí popř. o důvěře ministrovi či vládě. I když mohou být otázky považovány v politickém smyslu za méně významné než interpelace, procedura otázek je

rozšířená jako prostředek tlaku na vládu a prostředek ochrany práv a svobod jednotlivce. Vláda také může využít otázky /kladené těmi, kteří ji podporují/ k tomu, aby upozornila na vlastní aktivitu v oblastech, které jí v tom kterém okamžiku připadají důležité. Nicméně údajným účelem otázek je získání informace od vlády, žádost o zásah popř. pokud je to nezbytné oznámit nedostatky a dosáhnout nápravy. Mnoho otázek je rutinního charakteru, nicméně je nezbytné, aby procedura otázek kladených vládě byla upravena, už vzhledem k jejich vlivu na rozhodnutí vlády a publicitě.

Procedurální aspekty otázek

Významné jsou tři procedurální aspekty otázek, a to kolik času je vyhrazeno vládě k odpovídání otázek, zda mohou tazající poslanci klást doplňující otázky a podmínky, za nichž je možno otevřít rozpravu k otázce.

Pokud jde o čas, po který se může věnovat vláda odpovídání ústních otázek, ten se v jednotlivých zemích liší. V několika zemích např. v Kanadě, Lichtenštejnsku, Velké Británii mohou být otázky odpovídány v den, kdy byly položeny. V řadě zemí je určena lhůta, během níž musí vláda odpovědět na ústní otázky. Tato lhůta je od 2 dnů /Velká Británie/ do několika měsíců. Lhůta pro odpovědi na písemné otázky se liší podobně, a to od 3 dnů /Irsko/ do 30 dnů /Finsko, Francie/. Časové určení lhůty pro vyřízení otázky je určeno buď v ústavě, zákonu či jednacím řádu a dává otázce vlastní důležitost. Ve většině parlamentů má ovšem ministr možnost pozdržet odpověď nebo odmítnout ji z důvodů veřejného zájmu.

Doplňující otázky

Pokud je upravena možnost poslanců klást ústní otázky, je většinou upravena i možnost položení doplňující otázky po ministrově odpovědi. Jde o přirozený doplněk ústní otázky. Mohou být využity zejména v tom případě, kdy poslanec není spokojen s odpovědí ministra nebo kdy považuje za nutné, aby odpověď byla doplněna o vysvětlení. V některých parlamentech je místo doplňujících otázek pouze právo tazajícího poslance na repliku, což významně zlepšuje postavení tazajícího poslance (má poslední slovo).

Medializace question timu

V některých státech je q. time nejvýznamnějším prostředkem PR parlamentu, v některých dokonce významně přispívá k medializaci vládní politiky, popularizaci ministrů a jejich politických postojů. Je tomu tak ve státech, kde má atraktivní interaktivní podobu. Nejvýraznějším příkladem je Velká Británie, kde je rychlá procedura ukazatelem řečnické pohotovosti premiéra, lídra opozice i všech poslanců. Je to umožněno také tím, že není třeba, aby se řečníci přesunovali k řečništi – mluví se z místa, tempo určuje předsedající rychlým vyvoláváním poslanců na doplňující otázky. Čistí otázky ani odpovědi se nesmí. Otázka na ministry v britské Dolní sněmovně není ani čtena, protože je známa a člen vlády ji ve velmi rychlém sledu odpoví, aby se dostalo na doplňující otázky. Řízení q. timu je přitom výhradně svěřeno odhadu speakra, jemuž sněmovna důvěřuje a který vyvolává střídavě opozici a vládní stranu (vystupuje jako neustranný člen parlamentu). Kvalit britského question timu však nedosahuje žádný jiný parlament – je to také dáno tím, že klasické pojetí britského „mluvícího“ (diskusního) parlamentu se na kontinentě tolik neuplatňuje – styl práce kontinentálních parlamentů je spíše pracovní a rozhodovací.

Q. time je ve většině států živě přenášen televizním vysíláním, otázky jsou často iniciovány novináři, což jim zajišťuje rychlý přístup do médií. Důležité pro medializaci question timu je doba, v níž se koná. Nejvýhodnější se ukazuje časné odpoledne, aby bylo dostatek času na zpracování informace do večerních zpráv a do zítřejšího vydání novin. Důležité pro medializaci q. timu je také jeho pravidelnost (každý týden ve stejnou dobu), a také to, že je možno podat aktuální otázku v den, kdy se hodina dotazů koná (registrace otázek několik dní dopředu výrazně snižuje atraktivitu question timu). Podstatné je také tempo a časové omezení otázky a zejména odpovědi – ve většině jednacích řádů nesmí ani odpověď překročit 2 minuty. Také procedura doplňujících otázek hraje velkou roli – pro zvýšení mediální atraktivity je podstatné, pokud má na doplňující otázku případně repliku právo nejen tazající se poslanec, ale také ostatní členové – toto pravidlo zaručuje podstatně plnější sněmovnu. Spravedlivé rozdělování atraktivního času je zajišťováno různými způsoby – předností opozici, proporcionalitou klubů, předností zástupců klubů atd., ke zvýšení atraktivity však vede zejména střídavé vyvolávání opozičního a vládního poslance (britský způsob).

V nových demokraciích (střední a východní Evropa) však není question time prozatím dostatečně využíván. Pokusy opozičních stran o medializaci q. timu ztroskotávají zejména na

společném rysu většiny východoevropských parlamentů, kterým je všeobecné podceňování mediálních možností parlamentních jednání. Menší roli hraje poněkud kabinetní způsob prezentace vládní politiky v postkomunistických státech.

Otázky, které otvírají rozpravu

V mnoha parlamentech může být za určitých podmínek otevřena k otázce (či některému typu otázek) rozprava. Např. v Rakousku může otázka přejít v rozpravu, v níž je konstatováno, že ministřova odpověď obsahuje závažné okolnosti, které vyžadují další vysvětlení. V některých zemích může být rozprava otevřena, pokud je tázající nespokojen s odpovědí. Ve Francii rozeznávají dvě kategorie otázek, a to bez rozpravy, kdy mluví pouze ministr a tázající se poslanec /po 5 minutách/ a s rozpravou, kdy po otázce následuje vysvětlení ministra a pak může následovat rozprava. Tento typ procedury, i když nevyústí v žádný návrh, je podobný svým režimem více interpelaci než rozpravě.

Publikace otázek a odpovědí

V některých parlamentech jsou v oficiálních záznamech publikovány i jiné materiály, než jsou zápisy schůzí. Jedním z těchto materiálů jsou i otázky, a to písemné otázky a písemné odpovědi ministrů. Taková praxe je v Dánsku, kde jsou publikovány odpovědi a stanoviska ministrů, dále např. v Irsku, Lucembursku a v některých nových demokraciích východní a střední Evropy. Ve Velké Británii jsou zahrnuty písemné odpovědi a doprovodný materiál k ústním odpovědím v Dolní sněmovně.

II.

Interpelace v parlamentu

Jiným způsobem kontroly vlády parlamentem je využití interpelací. Interpelace je standardní procedura pro získání informací a vykonávání kontroly v klasickém **parlamentním systému**. Interpelaci adresuje poslanec buď ministrovi /pak se týká činnosti jeho resortu/ nebo předsedovi vlády /pak se týká politiky vlády všeobecně/. Interpelace má dva nezbytné znaky: zprvé je důvodem pro otevření všeobecné rozpravy, zadruhé obvykle je spojena s politickou sankcí, pokud rozprava vyústí v hlasování o návrhu, v němž je vyjádřena spokojenost či

nespokojenost sněmovny s vysvětlením poskytnutým vládou. Interpelace je velmi efektivní procedura, protože ministři jsou voláni přímo ke "složení účtu" ze své činnosti. Nejde o prostředek pro získání informace, ale o přímou formu kontroly. Dějiny institutu interpelace jsou bezprostředně spojeny s dějinami parlamentarismu. Např. ve Francii má interpelace dlouhou historii. Už v r. 1789 francouzská ústava konstatovala, že "ministři mají být slyšeni, pokud jsou na nich požadována vysvětlení". Interpelace se staly pravidelnou praxí za monarchie v r. 1830 a široce byly používány za třetí a čtvrté francouzské republiky. Je také pravda, že interpelace vždy byly nástrojem destabilizace vlád a proto v současné době mohou být ministři voláni ke skládání účtů ve věcech důvěry pouze v rámci přesně stanovené procedury hlasování o vyslovení důvěry.

Použití interpelací v klasickém parlamentním systému

V klasických parlamentních systémech si procedura interpelace udržuje svou hodnotu pouze tehdy, pokud je využívána sporadicky a pouze k prodiskutování věcí, které jsou natolik důležité, že je v jejich souvislosti třeba uvažovat o využití politické sankce vůči vládě. V některých státech západní Evropy si udržely interpelace svou důležitost, neboť tyto podmínky byly splněny. Např. v Belgii, Finsku, Francii a Nizozemí je interpelace totožná nebo uvádí návrh na vyslovení nedůvěry a její politický cíl je zřejmý už tím, že konstituuje určitý typ otázky, který vede k otevření rozpravy. V některých dalších státech má interpelace význam pouze informativní /Švýcarsko/, pouze vyžaduje osobní účast ministra ve sněmovně nebo výboru.

Výbory pro informace

Doplňkovou metodou, jak parlamenty vykonávají kontrolu vlády, jsou výbory pro informace. Pokud jsou výbory dohlížecím orgánem nad vládou, pověří parlament určitý počet poslanců, aby shromažďovali informace, aby byl parlament schopen vykonávat řádně kontrolu vlády, popř. vypracovat zprávu k jakémukoliv tématu, týkajícímu se výkonu moci. V USA jsou výbory pro informace centrem systému výborů Kongresu. Mají nejsilnější pravomoci a neváhají jich využít. Mají pravomoc předvolat v podstatě kohokoli z administrativy. Ve Velké Británii plní podobnou úlohu tzv. "select committees".

III.

Otázky a interpelace v jednotlivých parlamentech

Belgie

V Senátu i Sněmovně zástupců se podávají otázky písemně a ústně /question time jednou týdně/. Naléhavé ústní otázky jsou tlumočeny před schůzí prezidentovi komory, který rozhodne o jejich přípustnosti a naléhavosti. V Senátu je čas vyhrazený pro otázky 30 minut týdně, ve Sněmovně je to 1 hodina. Písemné otázky je nutno odpovědět v Senátě do 15 dnů a ve Sněmovně do 20 pracovních dnů.

Jednou za týden se mohou podávat interpelace, které mohou vyústit v návrh na souhlas nebo nesouhlas s činností vlády.

Question time ve Sněmovně zástupců:

Předseda sněmovny musí být informován o dotazu do 11.00 dne, kdy se q. time koná. Není omezen počet otázek, musí se však týkat současných událostí obecného významu /naléhavost/. Ostatní otázky jsou posílány do výborů, kde jsou projednávány na veřejných schůzích. Pokud se sejde více otázek týkajících se téhož tématu, je místo otázky zorganizována všeobecná rozprava v plénu. Není omezen počet otázek, které může položit jednotlivý poslanec.

Předseda odmítne otázky, které se týkají jednotlivců či mají soukromou povahu, které směřují jen ke statistické informaci, které vyžadují dokumentaci, které žádají o právní pomoc, které již jsou předmětem interpelace či návrhu zákona.

Celková doba otázky a odpovědi nesmí podle jednacího řádu přesáhnout 5 min. Dotazující poslanec může položit doplňující otázku a ministr může dát krátkou doplňující odpověď, což nesmí přesáhnout 2 minuty. Od r. 1985 je zakázáno poslancům i ministrům čtení textu, aby se zkrátila celá procedura a dostalo se během hodiny na více poslanců.

Pořadí je určeno podle toho, kterému ministrovi je otázka kladena. Nejdříve se kladou otázky premiérovi, pak místopředsedům, ministrům a státním tajemníkům. Existuje přitom pravidlo, že po otázce ze strany vládní koalice následuje otázka od opozice.

Finsko

Poslanci mohou klást písemné otázky, které musí být odpovězeny ústně nebo písemně do 21 dnů. Odpověď je zaslána všem poslancům. Poslanci kladou okolo 800 otázek ročně.

Kromě toho je upraveno několik dalších procedur.

I. Question hour

Q. time řádně začíná v 16.30 každý čtvrtek a trvá jednu hodinu. Každý mluvčí smí mluvit pouze jednu minutu. Ministři, kteří jsou přítomni /obvykle 8 až 10/ musí odpovědět na otázky bez předchozí přípravy.

Na počátku q. timu mohou poslanci oznámit předsedovi parlamentu svůj úmysl položit otázku. Předseda rozhodne o pořadí, ve kterém bude vyvolávat poslance a kolik času bude věnováno jednotlivému předmětu. Pravidelně se stává, že se na všechny poslance nedostane, otázky se nikam nepřevádějí.

II. Ministerial question time

Ministerský question time se koná první čtvrtek v měsíci. Rada předsedů vybere okolo 3 témat, kterým se bude q. time věnovat. Návrhy na témata podávají poslanci /návrh musí podepsat aspoň 4 poslanci/. Ministr má 5 minut na základní odpověď a poté poslanci mohou mluvit k tématu po 1 minutě. Předseda přitom rozhoduje, komu dá slovo.

Rozpravy o předmětu a zprávy premiéra

Kromě klasických institutů se vyvinuly ve Finsku i procedury další, které mají za účel informovat poslance o aktuálních otázkách.

Interpelace jsou předkládány písemně s podporou nejméně 20 poslanců. Jde vždy o významnou událost. Ministr pak musí odpovědět během 15 dnů, a to na plenárním zasedání. Rozprava pak končí návrhem na vyslovení nedůvěry nebo hlasováním o důvěře vládě.

Francie

V **Senátu** má poslanec právo podávat písemné otázky, které jsou publikovány ve věstníku, a ústní otázky. Za určitých podmínek /pokud to navrhne 30 poslanců a Senát souhlasí/ je otevřena k otázce rozprava.

Pro otázky je vyhrazen jeden den v rámci týdenního zasedání. Jednou za měsíc je celý program /dvě hodiny ve čtvrtek/ věnován pouze otázkám a okamžitým odpovědím ministrů, kteří musí být všichni přítomni. Písemné otázky musí být odpovězeny během 1 měsíce.

V **Národním shromáždění** existuje několik níže popsaných procedur dotazování.

Písemné vyhotovení interpelace s návrhem na vyslovení nedůvěry musí být podepsáno jednou desetinou Národního shromáždění. Po 48 hodinách se koná o tomto rozprava.

Písemné otázky

Jestliže poslanec chce požádat o informaci nebo vysvětlení vládu, může formulovat písemně text své otázky a předat je předsedovi NS. Otázky jsou publikovány každé pondělí. Dotazovaný ministr má prakticky lhůtu 2 měsíce od publikace, aby odpověděl a odpověď byla publikována ve věstníku. Jestliže poslanec neobdrží odpověď v této lhůtě, může svoji písemnou otázku převést na otázku ústní /nepočítá se do omezeného počtu ústních otázek/. V průměru bývá publikováno každý rok 15 000 písemných otázek.

Otázky vyžadující ústní odpovědi

Každý týden během řádného zasedání, obecně v pátek ráno, je rezervováno především tzv. ústním otázkám poslanců a odpovědím vlády. Ústní otázky jsou nejdříve pokládány písemně a publikovány. Každá politická skupina může položit na každé schůzi určený počet otázek, vypočtený v závislosti na počtu poslanců skupiny. Jednací řád NS rozlišuje otázky bez rozpravy a otázky s rozpravou. Autor ústní otázky bez rozpravy má k položení otázky 7 minut a má možnost repliky na odpověď ministra. /Na otázky s rozpravou následuje po odpovědi ministra rozprava, jíž se můžou účastnit jak tazající se, tak poslanci, kteří se zapsali. Procedura otázek s rozpravou není používána./

Question time na vládu

Každý týden v průběhu řádného zasedání je rozprava ve středu odpoledne vyhrazena otázkám na vládu. Jsou charakteristické svojí spontaneitou, krátkostí a aktuálností, nejsou předem oznamovány. Každá politická skupina se dotazuje postupně až do vyčerpání času, který

je jí přidělen v závislosti na počtu jejích poslanců. Tento čas se skládá na jedné straně z otázek a na druhé straně z odpovědí ministrů. Pořadí politických skupin se střídá každý týden. Během roku se v průměru položí 300 až 500 otázek.

Question time jednotlivých ministrů

Tato relativně nová procedura otázek vstoupila v platnost v r. 1979. Každý čtvrtek v 15 hod. po dobu jedné hodiny odpovídá jeden člen vlády na otázky, které mu nejsou předem sděleny a které jsou položeny politickou frakcí v pořadí, které se mění každý týden. Po odpovědi ministra tazatel má právo na repliku. V r. 1990 bylo takto položeno 140 otázek 12 ministrům.

Itálie

Poslanci obou komor kladou ústní a písemné otázky. U písemných si mohou vybrat, zda vyžadují písemnou či ústní odpověď.

Poslanecká sněmovna

Poslanci mohou klást otázky, dodávají je v písemné formě předsedovi sněmovny. Otázka musí být jednoduchá, je publikována v záznamech schůze. Po dvou týdnech jsou otázky zařazeny jako první bod na pořad dne schůze. Poslanci mohou podat nejvýše 2 otázky na každou schůzi. Odpovídání dotazů se věnuje přinejmenším 40 minut na počátku každé schůze. Vláda může prohlásit, že nemůže na otázku odpovědět /s odůvodněním/ nebo že na ni nemůže odpovědět hned a určí dobu do 1 měsíce, kdy na otázku odpoví. Pokud se tazatel nedostaví k položení otázky, otázka propadá. Po odpovědi může tazatel říci, zda s ní je či není spokojen. Na repliku má 5 minut. Při kladení otázek může tazatel požádat o písemnou odpověď. Vláda musí odpovědět během 20 dnů a poslat ji předsedovi sněmovny. Je zařazena do záznamů z jednání. Pokud vláda nedodá odpověď včas, předseda sněmovny na žádost tazatele zařadí otázku znovu na nejbližší dobu určenou pro otázky.

Nezodpovězené otázky se přesunují do další schůze.

Čtvrteční odpoledne je rezervováno otázkám pro okamžitou odpověď. Předseda sněmovny po konzultaci s parlamentními skupinami a v součinnosti s vládou stanoví pro každou schůzi okruh záležitostí, ve kterých mohou být kladeny otázky. Do pondělního poledne podávají poslanci písemně předsedovi jednoduché otázky. Předseda vybere ne více než 6 otázek, které obsahují argumenty rozdílných názorů a které navrhli poslanci rozdílných parlamentních skupin podle kritéria střídání /rotace/ různých politických skupin. Pokud je prezentována více než 1 stejná otázka týkající se téže věci, vybere předseda poslance jen na základě rotace skupin. V plénu předseda přečte otázku, na kterou vláda odpoví za méně než 1 minutu. Poslanci mohou dále vyžadovat další podrobnosti /do 30 sekund/, ne však více než 5 poslanců náležejících různým politickým skupinám /poslance vybere předseda z těch, kteří se hlásí po zodpovězení otázky vládou/. Otázka a odpověď včetně procedury výše popsané nesmí přesáhnout 60 min. celkem.

Podobné procedury kladení otázek má i **Senát**.

Interpelace jsou podávány na téma vládní politiky. Poslanec nesmí podat více než 2 interpelace na schůzi. Pravidla podání a odpovídání jsou podobná jako u otázek, časové dimenze jsou však delší a mohou být ještě prodlouženy, pokud předseda uzná důležitost interpelace.

Pokud o to žádá 8 senátorů nebo 10 poslanců, koná se k příslušnému tématu rozprava. Pokud není interpelující spokojen s odpovědí, může dát návrh související s interpelací.

Kanada

V obou komorách mohou být podávány písemné či ústní otázky a to po 45 minut za jeden den schůze. Ústní otázky jsou obvykle odpovídány během tohoto "question time", i když ministři nejsou povinni odpovědět. V písemných otázkách je možno vyžadovat ústní nebo písemnou odpověď, lhůta na ní není stanovena.

Německo

Ve **Spolkové radě** mohou její členové podávat dotazy ke každému projednávanému bodu a to v době jeho projednávání.

Ve **Spolkovém sněmu** existuje několik forem otázek a interpelací:

Písemné otázky (kleine anfragen)

poslanec může podat 4 otázky na vládu vyžadující písemnou odpověď za měsíc. Úpravu méně závažných interpelací (tzv. malých) upravuje § 104 jednacího řádu. Jejich prostřednictvím mohou poslanci od spolkové vlády žádat informace s konkrétním oborovým zaměřením. Dotazy, které jsou vládě zasilány také prostřednictvím předsedy Bundestagu, nesmějí obsahovat žádná nevěcná konstatování či hodnocení. Může k nim být připojeno krátké zdůvodnění. Předseda parlamentu vyzve spolkovou vládu, aby během čtrnácti dní na tyto dotazy odpověděla, po dohodě s interpelujícím poslancem však může tuto lhůtu prodloužit. Otázky i odpovědi se vytisknou a rozmnoží. Pokud otázka není odpovězena včas, může tazatel požadovat, aby byla zodpovězena v nejbližší hodině otázek ústně. Nepočítá se však do ústních otázek, které může poslanec položit.

Fragestunde

V každém týdnu, kdy sněm zasedá, se uskuteční hodina otázek (Fragestunde) v celkové délce 180 min. Každý poslanec je oprávněn podat 2 otázky vyžadující ústní odpověď za týden tj. 22 za rok. Otázky musí být krátké a umožnit i krátkou odpověď. Nesmí obsahovat žádná nevěcná stanoviska ani hodnocení. Každá otázka může být doplněna dvěma podotázkami. Otázka se musí zabývat záležitostmi v kompetenci vlády. Otázky, které se týkají tématu, kterým se zabývá schůze, jsou odpovězeny písemně. Otázky místního významu přesune předseda sněmu do otázek na písemné odpovědi. Otázky musí být odevzdány předsedovi nejpozději v pátek před týdnem zasedání. Pokud jsou otázky v naléhavém veřejném zájmu, připustí je předseda, i pokud byly dodány předcházející den před hodinou dotazů.

Předseda sněmu určí pořadí, v jakém budou otázky vyvolány. Vyvolá číslo dotazu a jméno tazajícího se. Naléhavé otázky mají v pořadí přednost. Otázky stejného tématu jsou vyvolány najednou. Není-li tazající přítomen, otázka se nevyvolá /pokud o to poslanec požádal, je odpovězena písemně/.

Není-li přítomen ministr, může poslanec požádat, aby byla jeho otázka přeložena na počátek hodiny dotazů, kdy bude ministr přítomen. Tazající má právo na dvě dodatečné otázky. Předseda může dovolit dodatečné otázky i dalším poslancům, pokud se tím nenaruší řádný průběh hodiny otázek. Dodatečné otázky bez souvislosti s otázkou hlavní předseda odmítne.

Otázky, které nebyly zodpovězeny kvůli nedostatku času, odpoví vláda písemně. Písemné odpovědi jsou připojeny k protokolu z plenárního zasedání.

Projednáání naléhavé věci ve sněmovně

Otázky /či dále uvedená iniciativa/ mohou vést k rozpravě, které se říká aktuální hodina /Aktuelle Stunde/. Jedná se o projednáání naléhavé věci ve sněmovně. Hodina se koná, pokud

- je odsouhlasena v Radě starších

- a je vyžadována odpověď na ústní otázku /v hodině otázek/ od frakce nebo alespoň od 5% poslanců

- nebo nezávisle na hodině otázek, pokud to odpověď na otázku vyžaduje jedna frakce či 5% poslanců.

Pokud se má rozprava konat v souvislosti s otázkou, musí být navržena bezprostředně po ukončení hodiny otázek. Každý den se může konat jen jedna aktuální hodina. Rozprava trvá nejvýše jednu hodinu – vždy k jedné projednávané věci. Čas projevu tazajících se i dotazovaných není omezen.

Interpelace (grosse anfragen) musí být podepsány 26 poslanci. Institut tzv. velkých interpelací je upraven v §§ 100 an. jednacího řádu Spolkového sněmu. Podle těchto ustanovení musejí být interpelace formulovány krátce a jasně a mohou obsahovat krátké zdůvodnění. Podávají se prostřednictvím předsedy sněmovny, který je postoupí vládě spolu s dotazem kdy a jak bude interpelace zodpovězena. Poté, co vláda zašle do parlamentu písemnou odpověď, je její projednávání zařazeno na program jednání, a to včetně rozpravy, požádá-li o to alespoň jeden poslanecký klub nebo pět procent poslanců. Na pořad schůze jsou však zařazeny i takové interpelace, na které vláda ve třítydenní lhůtě neodpověděla. I v takovém případě může následovat rozprava, požádá-li o to alespoň jeden poslanecký klub nebo pět procent poslanců. Před rozpravou může dostat slovo některý z interpelovaných členů vlády k dodatečnému ústnímu zdůvodnění. Jsou-li velké interpelace kladeny tak často, že ohrožují řádný program jednání parlamentu, může Spolkový sněm svým usnesením rozhodnout o tom, že k projednání interpelací se vyhradí pouze konkrétní den.¹

Nizozemsko

Poslanci **První komory** /horní komora/ mohou podávat písemné otázky kdykoliv. Musí být zodpovězeny do 1 měsíce.

Poslanci **Druhé komory** mohou podávat písemné otázky kdykoliv. Písemné otázky musí být zodpovězeny do 3 týdnů. Poslanci kladou ročně okolo 750 písemných otázek.

Question time

Question time je vyhrazena týdně většinou 1 hodina a to v úterý na začátku programu od 14.00 hod. Předseda před zahájením oznámí, kdy bude q. time končit.

Ústní otázky musí být podány v písemné formě 2 hodiny před question time. Předseda pozve dotazované ministry do sněmovny a informuje je o předmětu dotazu. Předmět dotazu je zároveň zveřejněn. Předseda může odmítnout dotaz, pokud není předmět dostatečně popsán. Předseda určí pořadí, ve kterém jdou dotazy předkládány. Dotazující má na dotaz a jeho osvětlení 2 minuty, ministr musí odpovědět v 5 minutách. Po odpovědi má dotazující 2 minuty na vyjádření svého názoru nebo doplňující otázku, ostatní poslanci 1 minutu. Na odpověď má ministr 3 minuty. Otázky, které nestačily být zodpovězeny, propadají. Mohou však být položeny znovu.

¹ § 113 jednacího řádu Bundestagu

Interpelace podává pouze celá sněmovna následujícím způsobem. Poslanec položí otázku, následuje odpověď vlády, poté druhá řeč interpelujícího, projevy dalších poslanců, pak konečná odpověď vlády, po níž může následovat návrh na interpelaci.

Norsko

Každý poslanec je oprávněn podat interpelaci na vládu či jejího člena. Je povinen podat ji písemně předsednictvu parlamentu. Interpelace musí být krátká. Prezident odmítne interpelace, které se týkají věcí, které nespádají do kompetence vlády, věci které jsou projednávány ve výborech, věci týkající se záležitostí už podaných do parlamentu, věci, které už byly předmětem interpelace či otázky při q. timu. Interpelace musí být zodpovězena v plénu při nejbližší příležitosti /pokud předsednictvo nerozhodne o lhůtě delší/, nejpozději do 1 měsíce. Při projednávání v plénu nesmí interpelující mluvit déle než 10 minut, stejně jako člen vlády při odpovědi. Na odpověď nemá interpelující nárok. Stejnou dobu může mluvit premiér nebo další dotčení ministři při doplnění odpovědi. Následuje rozprava, v níž každý mluvčí má 3 minuty, nejvíce však může mluvit 10 poslanců, každý pouze jednou. Na závěr má právo mluvit interpelující a interpelovaný ministr. Na základě interpelace mohou být podávány další návrhy.

Poslanci jsou oprávněni podat písemné otázky předsedovi parlamentu s tím, že požadují písemnou odpověď. Předseda může odmítnout otázky, které nejsou v kompetenci vlády. Předseda odešle otázku členovi vlády. I v tomto případě nemusí člen vlády odpovědět. Poslanec smí během 1 týdne podat jen dvě otázky /ať už k písemné odpovědi, nebo pro odpověď ústní v řádném q. timu/. Člen vlády je povinen do 6 dnů odpovědět, nebo sdělit, kdy odpoví, nebo sdělit, že otázku odmítá odpovědět. Odpověď je odeslána poslanci a uveřejněna v záznamech ze sněmovny.

Question time se koná každou středu v 10.00 hodin. Má dvě části. První z nich je tzv. ústní q. time, následován je řádným q. timem.

Při ústním q. timu odpovídají členové vlády na otázky, které jim jsou kladeny ústně poslanci. Nejpozději ve středu informuje premiér předsedu parlamentu o tom, kteří členové vlády se q. timu zúčastní, předseda o tom informuje poslance. Poslanci mohou klást krátké otázky přítomným ministrům - ne déle než 1 minutu, každý se smí dotázat pouze jednou. Úmysl dotázat se určitého ministra oznámí poslanec předem předsedovi parlamentu. Předseda rozhodne, kteří poslanci a v jakém pořadí se mají dotazovat. Pořadí závisí na pořadí ministrů, které je stanoveno tradicí /nejdříve premiér, pak ministr zahraničí a další ministři/. Ministři mohou odmítnout odpověď na otázku. Na první odpověď mají 2 minuty, jinak je čas projevu omezen vždy na 1 minutu. Tázající se poslanec má právo na jednu dodatečnou otázku, pak může předseda vyvolat další zájemce z řad poslanců. Po každém projevu poslance má ministr právo na projev. Předseda určí, kdy má tento q. time skončit, nemá trvat déle než 1 hodinu.

Následuje řádný q. time, kdy ministři odpovídají na otázky poslanců, které byly odevzdány písemně /nejpozději do pátku ráno/. Otázky se publikují, rozdají poslancům a dodají příslušnému ministrovi. V pořadí stanoveném tímto dokumentem se poslanci dotazují. Pokud není poslanec přítomen, může zvednout jeho otázku jeho kolega z klubu. I zde může ministr odmítnout odpověď. Odpověď musí být krátká /3 minuty/, poté mají tázající se poslanec i ministr právo na 2 repliky po 1 minutě.

Nový Zéland (2008)

Sněmovna reprezentantů

Procedura otázek

Procedura novozélandského parlamentu rozlišuje otázky pro ústní a pro písemnou odpověď. Kromě obvyklých otázek na členy vlády upravuje jednací řád i **otázky poslance na jiného poslance² a dokonce i otázky na speakra** (ty se mohou týkat těch záležitostí, které má speaker ve své odpovědnosti). Tyto otázky se podávají ve stejném čase jako otázky na členy vlády. V praxi však nejsou příliš obvyklé.

Otázky se musí týkat veřejného zájmu. Jednací řád obsahuje další pravidla týkající se obsahu otázky, například se nesmí ptát ve formě písemné otázky dvakrát v roce na totéž. Dále jsou stanovena etická pravidla, například otázky musí být koncizní. Nesmí obsahovat údaje o faktech a jménech osob, pokud to není zcela nezbytné pro otázku, dále nesmí obsahovat dohady, domněnky, nadávky, ironická vyjádření, vyjádření názoru. Otázka nesmí obsahovat indiskrétní vyjádření vůči komoře parlamentu nebo členu parlamentu nebo jakékoliv urážlivé nebo neparlamentní vyjádření. Otázka nesmí vyžadovat právní stanovisko.

Otázky pro ústní odpověď

Otázky pro ústní odpověď se avizují písemným oznámením (notice) poslance určenému úředníku parlamentu, a to mezi 10.00 a 10.30 v den, kdy se má otázka položit. Oznámení se doručí ministrově.

Každý jednací den se přijímá 12 otázek pro ústní odpověď. To, kolik otázek se vybere od které strany, závisí na proporci strany ve složení parlamentu. Výbor pro program parlamentu (Business committee) rozhoduje každý týden o alokaci a rotaci otázek, tedy to, které strany dostanou příležitost který den. Každý den je možno položit jen 12 otázek.

Poslanci pokládají otázky pro ústní odpověď každý den, kdy se koná schůze, v tzv. všeobecném programu (General business). Ústním otázkám je vyhrazeno 60 minut. Většinou se otázky podávají po 14 hodině. V určenou dobu musí být projednáno všech 12 otázek, tomu odpovídá i rychlost projednávání, kterou řídí speaker. Na výzvu předsedajícího přednese poslanec otázku, pokud není přítomen, může ji za něj přednést i jiný poslanec, kterého pověří.

Speaker vyzve ministra, aby odpověděl. Odpoví ministr, parlamentní sekretář nebo jiný ministr za ministra odpovědného. Poslanec může položit doplňující otázku, pokud mu speaker udělí slovo. Doplňující otázku nemůže položit poslanec, který se ptá místo poslance, o jehož otázku jde.

Kromě řádných otázek ještě existují urgentní (naléhavé) otázky. Zde neexistuje časový limit, i u urgentních otázek je nutné dát avizo (notice) úředníku a dodat jej ministru. Urgentní otázky se odpovídají v jednohodinovém intervalu spolu s řádnými otázkami.

V 11.30 jsou otázky umístěny na webovou stránku parlamentu, v 17.30 jsou tam umístěny i

² Mohou se týkat např. jeho zákonodárné iniciativy a dalších parl. záležitostí.

odpovědi.

Otázky pro písemnou odpověď

Otázky pro písemnou odpověď se podávají každý den pléna určenému úředníku, je nutné je podat elektronickou formou s ověřeným podpisem. Každý poslanec může podat neomezený počet otázek. Otázky pro písemnou odpověď musí být odpovězeny do 6 dní od jejich uveřejnění. Otázky i odpovědi jsou uveřejněny na webové stránce.

Rozprava o naléhavé věci

Kromě dvou procedur obsahujících otázky existuje ještě **procedura rozpravy o naléhavé věci veřejné důležitosti**. Písemný návrh na tuto rozpravu podává poslanec speakrovi hodinu před tím, než má začít jednání pléna nebo v nejmenším čase, který určí speaker. Rozprava o naléhavé věci může být jen jedna za den jednání. Speaker oznámí její konání a čas jejího konání po skončení ústních otázek a rozprava hned následuje. Speaker oznámí i jméno poslance, který rozpravu vyvolal, sněmovna to vezme na vědomí.

Pokud bylo podáno více návrhů na rozpravu o naléhavé věci, dá speaker přednost tomu tématu, které se mu jeví jako více naléhavé a důležité.

Všeobecná rozprava

Ve středu se koná tzv. všeobecná rozprava (General debate), která se vyznačuje tím, že poslanci mohou hovořit o libovolném tématu.

Rakousko

Poslanci **Spolkové rady** mohou klást otázky buď ústně na základě ústavy nebo písemně, v tomto případě musí být pod otázkou podepsáni alespoň tři poslanci. Na kladení otázek je vyhrazeno obvykle 60 minut na začátku každé schůze /čas v podstatě určuje sbor pro presidenta rady/. Na žádost 5 poslanců může být písemná otázka prohlášena za naléhavou, v tomto případě na konci schůze tentýž den musí být projednána.

Poslanci **Národní rady**: Zde existují v zásadě 3 procedury - běžné písemné dotazy, na které se odpovídá písemně nebo ústně, naléhavé dotazy, o kterých se jedná tentýž den a hodina dotazů.

I. Běžné písemné dotazy (schriftliche anfragen)

Dotazy, které poslanec chce položit během jednání spolkové vládě nebo jednomu z jejích členů, se předávají předsedovi Národní rady písemně. Dotazy je možno adresovat i vůči předsedovi Nejvyššího účetního dvora /na ně platí tato ustanovení obdobně/. Musí být podepsány vlastnoručními podpisy minimálně pěti poslanců, včetně tazatele, a sdělují se dotazovanému ministru prostřednictvím parlamentního ředitelství. Přečtení dotazu se provádí pouze na pokyn předsedy Národní rady. Dotazovaný musí ústně nebo písemně odpovědět ve lhůtě dvou měsíců po předání dotazu poslancem předsedovi Národní rady. Jestliže nemůže dotazovaný udělit požadovanou informaci, pak to musí v odpovědi zdůvodnit.

Na žádost pěti poslanců může být bez rozpravy usneseno, že o písemné odpovědi se bude konat rozprava. Rozprava se musí bez dalšího konat, jestliže to požaduje písemně 20 poslanců. Žádný poslanec však nesmí podepsat více než dvě v téže schůzi předané žádosti na rozpravu o odpovědích na dotazy. Při rozpravě a odpovědi na dotaz nesmí žádný z řečníků

hovořit déle než 15 minut. Při takovéto rozpravě může být podán pouze návrh, aby sněmovna vzala odpověď na vědomí nebo aby ji nevezala na vědomí. K návrhu může být přidáno krátké zdůvodnění. Ustanovení § 92a umožňuje zkrácení procedury projednávání písemné interpelace, a to formou tzv. zkrácené rozpravy. Během ní může vystoupit vždy pouze jediný zástupce každého poslaneckého klubu a doba jeho vystoupení může být zkrácena až na 5 minut. Během této rozpravy je také vyloučeno podávání návrhů na usnesení.

II. Naléhavé dotazy /§ 93, 97a j. ř./ - aktuelle stunde

Na žádost pěti poslanců (žádný poslanec však nesmí během jednoho roku podepsat více než dvě takovéto žádosti) může být bez rozpravy rozhodnuto, že v témže zasedání předložený písemný dotaz na člena spolkové vlády bude tazatelem ihned ústně zdůvodněn a poté se o předmětu koná rozprava (tj. bude projednán formou naléhavého dotazu v *aktuelle stunde*). Dotazovaný člen spolkové vlády před přechodem k rozpravě musí zaujmout stanovisko k předmětu dotazu, je přípustné také okamžité ústní zodpovězení. V rozpravě o naléhavých dotazech nesmí žádný z řečníků hovořit déle než 15 minut.

III. Hodina dotazů

Každá schůze Národní rady začíná hodinou dotazů. Každý poslanec může položit krátké ústní dotazy členům spolkové vlády. Dotazy se předkládají cestou parlamentního ředitelství v pětinásobném vyhotovení, nejpozději čtvrtý den před schůzí, na které má být otázka vyvolána. Každý poslanec může předložit maximálně 4 ústní dotazy měsíčně. Dotazovaný člen spolkové vlády je povinen ústně odpovědět na dotazy v téže schůzi, ve které byly položeny. Jestliže není udělení požadované informace možné, musí to v odpovědi zdůvodnit. Poslanec smí do hodiny dotazů v jednom měsíci předložit maximálně čtyři dotazy.

Hodina dotazů nesmí překročit 60 minut. Jestliže se počet dotazů zvyšuje, pak může být k jejich projednání použita vlastní schůze Národní rady ve stejném trvání.

Přípustné jsou krátké dotazy. Každý dotaz smí obsahovat pouze jednu konkrétní otázku a nesmí být rozčleněn na více podotázek. Dotazy, které tuto podmínku nesplňují, budou předsedou vráceny dotazujícímu poslanci.

Předseda si řadí dotazy předložené k vyvolání v hodině dotazů po dohodě se členy prezidiální konference, zvláště s ohledem na dobu příchodu dotazu a resortní příslušnost. /Tato dohoda se uzavírá pro celé legislativní období/. Dotazy, u kterých se předpokládá, že budou vyvolány, se před zasedáním rozmnoží a rozdají všem poslancům. Před vyvoláním již tazatel otázku neopakuje. Podle stanoveného pořadí vyvolává předseda dotazy. Vyvolání odpadá, jestliže tazatel není přítomen. Odpověď musí být tak krátká a konkrétní, jak to dotaz připouští. Po zodpovězení dotazu je tazatel oprávněn položit až dvě dodatkové otázky. Potom mohou také ostatní poslanci, avšak maximálně tři, položit každý po jedné dodatkové otázce. Jestliže se hlásí více poslanců současně k další dodatkové otázce o slovo, pak určuje předseda pořadí, ve kterém mají být další dodatkové otázky položeny, přičemž má brát ohled na to, aby docházelo ke střídání mezi tazateli z různých klubů. Každá dodatková otázka musí být v bezprostřední souvislosti s hlavní otázkou. Pokud nebyl dotaz v hodině dotazů během čtyř týdnů po jeho předložení předsedovi vyvolán, může tazatel během dalších osmi týdnů prohlásit, že si přeje písemnou odpověď. Písemná odpověď musí být dodána během jednoho měsíce a je dodána i ostatním poslancům.

Spojené státy

Institut otázek poslanců a odpovědí ministrů na zasedání Sněmovna ani Senát neznají.

Otázky buď na výborech, nebo jako dohlížecí výbory.

Švédsko

Poslanci mohou klást ústní a písemné otázky, ústnímu odpovídání je obvykle vyhrazen jeden časový úsek za týden. Písemné otázky musí být odpovězeny písemně velmi rychle /4 dny při zasedání, jinak 14 dní/.

Interpelace mohou být podány každým poslancem, musí být odpovězeny během 2 týdnů. Odpověď se projednává v plénu v čase dohodnutém s ministrem. Při projednávání odpovědi může následovat rozprava. Ta je časově limitována. Na přečtení své odpovědi má ministr 6 minut a poté 4+4+2 minuty v rozpravě. Dotazující má 4+4+2, jiný poslanec 4+2 min.

Question time se koná jednou týdně /pokud parlament zasedá/ ve čtvrtek ve 14 hod. Doporučená doba je 1 hodina. Vláda je zastoupena jednou třetinou ministrů, tedy 7. Jeden z nich - nejlépe premiér - odpovídá obecné dotazy a ostatní ty, které se týkají jejich působnosti. To, kteří ministři se zúčastní, je oznámeno v pátek, tedy týden předem.

Poslanec může oznámit sekretariátu parlamentu 24 hodin předem, že hodlá dotazovat jednoho z ministrů, není to však povinné. Během vyhrazené doby jsou vyzváni poslanci, kteří chtějí klást dotazy, aby se postavili. Předmět otázky není nikdy avizován předem. Předseda parlamentu dá slovo buď poslanci, který je uveden na seznamu ze sekretariátu, nebo poslanci, který se postavil ve sněmovně. Přitom předseda dbá na to, aby rozdělil dotazy rovnoměrně mezi ženy a muže, mezi strany a mezi ministry. I když je poslanec uveden na seznamu, není si jistý, že bude vyvolán. Je na předsedovi, aby určil pořadí poslanců, následné dotazy aj. Lídrové stran nebo jejich zástupci jsou však většinou vyvoláváni jako první. Pokud je zřejmé, že čas nebude stačit, předseda většinou omezí počet následných otázek.

Otázka i odpověď musí být krátké, ne delší než jedna či dvě věty nebo jedna minuta. Dotazující poslanec dostane obvykle možnost jednoho nebo dvou doplňujících dotazů nebo možnost komentovat odpověď, předseda může dovolit následné dotazy nebo komentáře i od jiných poslanců. Neexistují žádné restriktce týkající se počtu otázek od jednoho poslance, ovšem čas většinou nedovolí více než jednu otázku od jednoho poslance.

Information time. Kromě této procedury je zavedena v parlamentu procedura, ve které je vláda aktivním poskytovatelem informací. Jde o ústní informaci vlády, kterou poskytuje plénu, obvykle ve čtvrtek po q. timu. Jde o desetiminutovou informaci o předmětu, který si vláda vybere. Po informaci může následovat dotaz poslance, první dvouminutový, doplňující pak jednodeminutové.

Velká Británie

Ve Sněmovně lordů se mohou podávat ústní a písemné otázky. Je jim vyhrazen časový úsek 20 minut každý den, kdy probíhá plenární schůze. Písemné otázky musí být odpovězeny do 2 týdnů.

V Dolní směmovně existuje institut otázek k ústní odpovědi a institut otázek k písemné odpovědi. Otázkám pro ústní odpověď je věnováno 55 minut každý den od 14. 35 /po modlitbě/, kdy se zasedá. Oznámení o otázce musí poslanec podat 14 dnů předem. Pro obsah platí pravidla týkající se jazyku ve sněmovně, zároveň se musí týkat osloveného rezortu. Otázky se nesmí opakovat, pokud ministr odmítl odpovědět, otázka může být zopakována nejdříve za 3 měsíce. Za správnost obsahu a formy otázky odpovídá úředník sněmovny, který otázky přijímá. Ministři při odpovídání rotují tak, že na každý den v týdnu je stabilně určeno několik ministerstev /3 až

4/, vždy jeden ministr je první a odpovídá určitý den jako první tedy většinu otázek. Příští týden se octne na konci pořadí, tj. soustředí se na něj pozornost až za 3 až 4 týdny.

Vylosované otázky /počítačem/ pro ministra jsou napsány na seznamu, takže poslanec nečte otázku, řekne pouze číslo. Ministr potom přednese vypracovanou odpověď. U větších ministerstev může odpovídat tzv. junior ministr. Poslanec má právo jako první na doplňující otázku, poté se mohou tázat i další poslanci, většinou jsou střídavě vyvoláváni vládní a opoziční členové. Speaker rozhodne, kdy se má přejít k další otázce na seznamu.

Předseda vlády odpovídá na otázky vždy v úterý a čtvrtek od 3.15 do 3.30, takže odpovídá celkem asi 2 hodiny měsíčně, zatímco ministr okolo 1 hodiny. Naprostá většina otázek na předsedu vlády má shodné znění, poslanec pokládá vlastní otázku jako doplňující. Předseda tedy nezná obsah otázky předem. Není však zvykem, aby poslanec mohl dát více dalších doplňujících otázek, na to má právo pouze vůdce opozice /dvě až tři otázky/.

V r. 1990 byly vypracovány některé změny procedury otázek. Jednak stejné otázky se začaly dávat do jedné a podávány whipem za více poslanců. To vedlo k prudkému nárůstu otázek. Proto byla přijata zásada, že poslanec může na jednoho ministra podat vždy jen dvě otázky, jednu za sebe a jednu za kolegu. Pouze omezený počet vylosovaných otázek se uveřejňuje v pořadu dne, a to prvních 40 pro hlavní ministerstvo, 30 pro další a po 10 pro malé rezorty a pro předsedu vlády.

Otázky pro písemnou odpověď nejsou co do počtu omezeny a často je jich podáno 250 za den. Poslanec je podává 2 dny před jejich distribucí, ministr má na odpověď 7 dní. Pokud je otázka označena za naléhavou, je odpovězena přednostně.

Střední a východní Evropa

Estonsko

Estonský parlament **Rigikogu** zná 3 typy dotazů. Nejzávažnější jsou interpelace, které volají vládu či ministra k odpovědnosti. Dále upravuje písemné otázky a hodinu otázek (question time).

Kromě toho je upraven zvláštní institut volných prohlášení poslanců. Tato prohlášení jsou na programu po vyčerpání interpelací každé pondělí odpoledne. Jde o úsek, kdy se poslanci mohou vyslovit k čemukoli, a to až do té doby, pokud jsou nějaké přihlášky.

Interpelace

Interpelace jsou dotazy, které kladou poslanci vládě, členovi vlády, předsedovi Rady národní banky, předsedovi národní banky, nejvyššímu auditorovi, hlavnímu státnímu zástupci, nejvyššímu veliteli ozbrojených sil a které se týkají dodržení zákonných kompetencí příslušného úřadu. V interpelaci poslanec popíše okolnosti případu a záležitosti, které vedly k podání interpelace. Další materiály mohou být připojeny. Jsou podávány písemně a jsou veřejně oznámeny předsedajícimu na počátku jednání schůze. Pokud je interpelace podána podle zákona, je neprodleně radou parlamentu zaslána adresátovi. V opačném případě je radou vrácena. Předsedající oznámí členům parlamentu, že zaslal interpelaci interpelovanému na nejbližší schůzi parlamentu. Interpelace musí být odpovězena nejpozději po 20 schůzovních dnech poté, co je zaslána interpelovanému. Interpelovaný je povinen nejpozději do konce týdne, ve kterém obdržel interpelaci, oznámit radě parlamentu písemně, kdy hodlá interpelaci odpovědět. Rada zařadí interpelaci na program na dobu určenou po dohodě s interpelovaným.

Odpovědi jsou zařazeny vždy na pondělí po 13 hodině.

Odpověď začíná vyjádřením interpelujícího nebo jeho zástupce, který vysvětlí interpelaci a důvody jejího podání. Vyjádření nesmí překročit 5 minut. Následuje odpověď interpelovaného, která nesmí překročit 15 minut. Poté se mohou vyjádřit členové parlamentu, každý může podat 2 otázky k interpelaci (celý úsek nesmí přesáhnout 20 minut). Poté má interpelující nárok na 5 minut k vyjádření. Poté následuje rozprava, kdy mohou zástupci frakcí hovořit z řečniště a poslanci z pléna. Poté, co je rozprava uzavřena, má interpelovaný a interpelující nárok na závěrečné poznámky (ne více než 3 minuty). Nepřijímá se žádné usnesení.

Písemné otázky

Poslanec může položit písemnou otázku vůči vládě, členovi vlády, předsedovi Rady národní banky, předsedovi národní banky, nejvyššímu auditorovi, hlavnímu státnímu zástupci, nejvyššímu veliteli ozbrojených sil za účelem získání informace o jednotlivé záležitosti v rámci příslušnosti funkcionáře. Otázka musí být krátká a musí umožnit krátkou odpověď. Materiály s otázkou související mohou být přiloženy. Otázka se předkládá radě parlamentu, která ji zašle bez odkladu adresátovi.

Adresát je povinen odpovědět do 10 dnů od obdržení. Adresát odpoví ve dvou kopiích, z nichž jedna je radou postoupena poslanci. Rada zajistí rozmnožení otázky a odpovědi všem poslancům.

Ústní otázky

Poslanec je oprávněn klást otázky během question time. Písemná žádost o otázku se podává radě parlamentu do 12 hodin dne předcházejícího q. timu. V žádosti uvede poslanec jméno člena vlády a předmět otázky. Každý může žádat jen o jednu otázku. Rada parlamentu připraví pořadí otázek, přičemž každá frakce musí mít příležitost položit otázku. Pořadí otázek je oznámeno jednu hodinu před q. timem.

Tázajícímu náleží na položení otázky 1 minuta. Otázka musí být krátká a musí na ní být možno odpovědět krátce. Člen vlády má na odpověď 2 minuty. Po odpovědi může dát předsedající možnost tázajícímu položit vyjasňující doplňující otázku. Časové dimenze této otázky a odpovědi na ní jsou stejné jako u původních otázek.

Člen vlády může odmítnout odpovědět na otázku, pokud se tato netýká problému, který byl oznámen v žádosti nebo obsahuje státní tajemství nebo odpověď by ohrozila bezpečnost státu. Pokud tázající nebo odpovídající překročí čas, je přerušeno vypnutím mikrofonu.

Question time se koná ve středu v týdnech, kdy parlament pracuje, a to od 13:00 do 14:00 hodin. V této době jsou povinni zúčastnit se pléna aspoň 3 členové vlády. O tom, který ze členů vlády se bude účastnit, informuje předseda vlády ne později než v pátek předcházejícího týdne. Předsedající o tom informuje plénum na prvním denním sezení pracovního týdne. Předseda vlády je povinen být přítomen alespoň jedenkrát za schůzi.

Litva

Litevský **Sejmas** používá řadu nástrojů ke kontrole vlády, a to ještě vedle řady typů dotazů a interpelací. Závažným nástrojem je impeachment.

Kromě toho je zavedena zvláštní procedura, kdy posledních 20 minut večerního sezení je věnováno „stanoviskům poslanců k naléhavým státním záležitostem“. Tato dvacetiminutovka je přenášena státním rozhlasem. Neobsahuje rozpravu. Sejmas se může rozhodnout, že bude o věci jednat výbor. Požadavek vystoupit musí poslanec odevzdat před ranním sezením.

Podobnou možnost má exekutiva, která má k dispozici 30 minut každého úterního večerního sezení k vyjádřením. V tomto čase vystupují také vedoucí státních úřadů s odpovědí na otázky poslanců.

Zvláštností také je, že předseda parlamentu a místopředsedové mohou být dotazováni poslanci na svou činnost, a jsou povinni aspoň jednou měsíčně tyto dotazy odpovědět.

Povinnost ke skládání účtů (čímž se rozumí všechny formy otázek a interpelací):

Poslanec má právo na interpelace členů vlády, vedoucích státních úřadů a na otázky vůči nim. Na žádost parlamentu musí vláda nebo její členové skládat účty z činnosti. To se týká i vedoucích úřadů, kteří jsou jmenováni parlamentem nebo k jejich jmenování je třeba souhlasu parlamentu (s výjimkou soudů). Osoby, které jsou pozvány, jsou povinny odpovědět na otázky kladené poslanci, jsou povinny poskytnout informace i od svých podřízených.

Při přípravě programu schůze je určeno, který vedoucí státního úřadu je povinen odpovědět na interpelace a otázky ten který týden.

Vládní hodina

Každý čtvrtek na začátku plenárního sezení Sejmasu, jsou povinni členové vlády odpovědět na ústní otázky poslanců. Poslanci jsou oprávněni položit pouze otázky naléhavé a společensky významné. Předsedající může dovolit neodpovědět otázku, která nemá takový charakter. Pokud předsedající nebo člen vlády se domnívá, že na otázku je nutná zevrubná a detailní odpověď, je třeba na žádost předsedajícího nebo člena vlády předložit otázku písemně.

Otázky jsou kladeny v následujícím pořadí:

Vůdce opozice má právo na první 2 otázky, dále zástupci klubů mají možnost položit jednu otázku, přičemž se začíná s parlamentním klubem opozičním a bere se v úvahu síla klubu. Poslanec může avizovat členu vlády, jaký typ otázky položí. Předsedající má právo rozhodnout, zda je možno položit doplňující otázku, v tom případě má původní dotazující přednost. Člen vlády může požadovat přesunutí odpovědi na další vládní hodinu. Člen vlády může požadovat, aby otázku odpověděl jiný člen vlády, pokud je k tomu příslušný. Člen vlády může odmítnout odpovědět otázku.

Odpověď na otázku nesmí přesáhnout 2 minuty, otázka nesmí být delší než 1 minuta. Najednou se smí položit jen 1 otázka. Poslanec je oprávněn před vládní hodinou předložit sekretariátu parlamentu jednu písemnou otázku, týkající se naléhavého a společensky významného problému. Na konci vládní hodiny je těmto otázkám věnován prostor, ne delší než 20 minut. Pokud o to člen vlády požádá, je možno odpověď odložit na příští sezení, ovšem ne později než za 3 dny.

Odpovědi na písemné otázky – vládní půlhodina

Členové vlády a vedoucí úřadů jsou povinni odpovídat na písemné otázky poslanců každé úterý ve vládní půlhodině. Otázky se dávají sekretariátu komory aspoň dva dny předem. 24 hodin před sezením rada starších parlamentu rozhodne, který člen vlády popř. vedoucí úřadu bude odpovídat na otázky. Rada bere v úvahu počet otázek, které obdržela na jednotlivé členy vlády popř. vedoucí. Kancléř Sejmasu určí pořadí otázek a informuje o tom radu starších. 15 minut je vždy věnováno odpovídání na otázky, které byly dodány předem. Zbývající čas se věnuje doplňujícím otázkám, na které má přednostní nárok původní tazající. Zbytek času se přidělí dle síly klubů, prvnímu však lídrovi opozice.

Písemné žádosti o informaci a odpovědi

Poslanec nebo skupina poslanců může písemně požádat člena vlády nebo vedoucího úřadu písemně o informaci. Pokud tato informace nebyla podle názoru poslance odpovězena řádně, jde o oficiální žádost o informaci. Na základě rozhodnutí rady starších je možno určitou otázku, vzhledem k její důležitosti, považovat také za oficiální žádost o informaci. Sekretariát komory registruje písemné otázky a žádosti o informace a předává je kancléři parlamentu, který je uspořádá a předá je úředníkovi odpovědnému za poštu. Během schůze Sejmasu kancléř informuje o nových písemných otázkách a žádostech o informace, také informuje o písemných odpovědích, které obdržel parlament. Oboje je publikováno v zápisu parlamentu. Dotazovaný má na odpověď 10 dní. Pokud není možné odpovědět včas, je dotazovaný povinen to odůvodnit a navrhnout vlastní lhůtu, ne však delší než 1 měsíc. Pokud aspoň 1/5 poslanců žádá o projednání žádosti o informaci na plénu, je žádost projednána. Žádosti podané opozicí jsou projednány jako první. Žadatel vystoupí jako první s limitem 5 minut, poté vystoupí člen vlády nebo úředník (15 minut). Následuje rozprava, pokud je vyžadována 1 výborem nebo 1 klubem. Místo v rozpravě je dáno střídavě odpůrci a příznivci odpovědi. Pokud se parlament nerozhodne o pokračování, vystoupí maximálně 4 poslanci. Pokud odpověď neuspokojila žadatele, je možno podat návrh na usnesení, v němž se parlament může vyjádřit k odpovědi.

Interpelace

Skupina aspoň **1/5 poslanců** parlamentu má oprávnění podat interpelace na předsedu vlády nebo ministra, týkající se rozhodnutí, které jimi bylo přijato. Během schůze nesmí být podána opakovaná interpelace na téhož člena vlády. Interpelace je projednána na plénu, a to během pěti dnů po jejím podání. Interpelující uvede interpelaci (do 10 minut). Následuje odpověď člena vlády (do 30 minut). Následují odpovědi na dotazy související s interpelací – otázky se pokládají podle stejné procedury jako ve vládní hodině. Následuje rozprava, střídavě poslanců, kteří souhlasí s odpovědí a kteří nesouhlasí. Následují závěrečné poznámky interpelovaného a interpelujícího. Dále se vytvoří redakční komise, která zpracuje návrh usnesení k interpelaci. 1/3 členů musí tvořit členové interpelující skupiny. Návrh usnesení musí být podán do parlamentu nejpozději den následující po přednesení interpelace. V návrhu musí být řečeno, zda parlament souhlasí či nesouhlasí s odpovědí na interpelaci. V případě, že je odpověď shledána neadekvátní a v návrhu je vyslovena nedůvěra ministrovi nebo vládě, musí být návrh přijat nadpoloviční většinou všech členů parlamentu. Hlasování je tajné. Poté musí příslušný člen vlády podat demisi.

Praktické zkušenosti s institutem

Podle sdělení litevských poslanců jsou procedury celkem efektivní, zejména pro informování veřejnosti o určitých otázkách. Nepřenáší je však televizní vysílání, dříve byly přenášeny rozhlasem, přenosy však byly zrušeny.

Lotyšsko

Otázky

Alespoň 5 členů parlamentu může podat písemnou otázku na předsedu vlády, místopředsedy vlády, ministry, státní ministry nebo prezidenta národní banky, otázku týkající se působnosti příslušných funkcionářů. Otázka musí být formulována krátce a musí být dána přesná odpověď. Otázky nesmí obsahovat žádné hodnocení. Pokud poslanec považuje otázku za naléhavou, bude označena jako naléhavá a naléhavost musí být odůvodněna. Otázky jsou

podávány kanceláři, která je zaregistruje a oznámí funkcionáři, kterému je otázka adresována. Pokud není otázka naléhavá, je oznámení o ní vystaveno v budově parlamentu a rozesláno poslancům. Pokud je naléhavá, je okamžitě distribuována poslancům.

Dotazovaný vypracuje písemnou odpověď na otázku, pokud není otázka naléhavá či pokud nechce odpovědět přímo ústně, a to do jednoho dne před uplynutím dané lhůty. Písemné odpovědi jsou distribuovány poslancům. Pokud jsou poslanci s odpovědí spokojeni, otázka se na schůzi neprojednává. Naléhavé otázky a otázky, s jejichž písemnými odpověďmi není spokojenost, se projednávají na ústním projednání otázek.

Ústní projednávání otázek a odpovědí

Během každé řádné schůze musí být svolána hodina otázek, nesmí přesáhnout jednu hodinu. Odpovídat musí příslušní funkcionáři nebo jejich nejbližší zástupci na základě plné moci (například za předsedu vlády může odpovídat místopředseda). Organizaci jednání vede předseda parlamentu nebo předsedající. Jako první vystoupí zástupce skupiny tázajících poslanců, aby osvětlil otázku. Jeho vystoupení nesmí překročit jednu minutu. Odpověď nesmí přesáhnout 5 minut, pokud byla dána písemná odpověď, tak jen 2 minuty. Tázající mají oprávnění po odpovědi položit 2 doplňující otázky, ne delší než jednu minutu. Po zodpovězení těchto otázek mají možnost podat další doplňující otázku i ostatní poslanci, ne však více než celkem 3 otázky. Pokud je zájemců více, dá se příležitost podle pořadí přihlášení. Pokud se předsedající domnívá, že doplňující otázka je irelevantní, odmítne ji, za ní je možno položit další otázku. Odpověď na doplňující otázku nesmí přesáhnout 2 minuty.

Předseda přitom může provést některé změny oproti seznamu otázek. Může změnit pořadí odpovědí (jinak než je na seznamu), může zařadit odpovědi na naléhavé otázky, odložit projednávání otázky na příští hodinu otázek vzhledem k nepřítomnosti funkcionáře, vyloučit určitou otázku. Pokud není možné odpovědět naléhavou otázkou, je odpověď také odložena na příští hodinu otázek.

Pokud nebyly odpovězeny všechny otázky kvůli nedostatku času nebo protože nebyl přítomen zástupce tázajících poslanců, musí být odpovězeny písemně do 48 hodin po skončení schůze.

Pokud není otázka odpovězena kvůli absenci příslušného funkcionáře nebo pokud nebyla odevzdána písemná odpověď nebo pokud odpověď neuspokojuje tázající, mohou tázající požadovat, aby byla odpověď dána do konce následující řádné schůze.

Interpelace

Přinejmenším 10 poslanců může podat písemnou interpelaci vůči členům vlády. Interpelace se podávají presidiu, pokud se koná schůze, nebo kanceláři, pokud je období mezi schůzemi. Interpelace se bez zdržení rozešlou všem poslancům. Na schůzi presidium informuje o došlých interpelacích.

Zástupce interpelujících má právo na vystoupení v délce 3 minut. Pokud není interpelace naléhavá, je předána výboru pro kontrolu vlády. Během 2 týdnů tento výbor projedná interpelaci a předá usnesení presidiu. Usnesení stanoví, že interpelace je přijatelná, částečně přijatelná nebo nepřijatelná. Pokud výbor uznal, že interpelace je částečně přijatelná, přeformuluje ji tak, aby interpelace byla přijatelná. Pokud není interpelace přijatelná, může výbor navrhnout, aby byla přeformulována jako poslanecká otázka.

Plénium na základě usnesení výboru rozhodne, zda přijme nebo odmítne interpelaci (nemusí se však usnesením výboru řídit).

Pokud plénum rozhodne, že jde o naléhavou interpelaci, je interpelace okamžitě rozeslána poslancům a do následujícího dne schůze plénum rozhodne o jejím přijetí. O naléhavou interpelaci však může jít jen tehdy, pokud o to požádali interpelující a pokud byla interpelace podána do 12 hod. dne před zahájením schůze.

Po rozhodnutí o přijetí interpelace odešle předsedající interpelaci předsedovi vlády a příslušnému ministerstvu včetně doplňujících materiálů. Členové vlády vypracují písemnou odpověď na interpelaci během 7 dnů od doby doručení interpelace. Odpověď se rozešle poslancům a zařadí na pořad schůze a koná se rozprava. Přinejmenším 10 poslanců je oprávněno navrhnout usnesení parlamentu v souvislosti s interpelací, včetně návrhu usnesení o vyslovení nedůvěry vládě, o vyslovení nedůvěry místopředsedovi vlády, ministru či státnímu ministru. V tomto případě se nepoužije ustanovení o odročení rozhodnutí na příští schůzi.

Praktické zkušenosti s instituty

Podle sdělení lotyšských poslanců je institut otázek využíván neefektivně, slouží zejména k informaci poslanců (používá se spíše písemná forma odpovědi). Ústní otázky jsou přenášeny státním rozhlasem.

Maďarsko

Interpelace a dotazy poslanců se podávají předsedovi parlamentu, musí obsahovat popis skutečnosti a další okolnosti.

Interpelace

Interpelacím je věnováno každý týden nejméně 90 minut z programu jednání. Interpelace jsou zařazovány do programu chronologicky, jak byly podány. Je však zajištěno, aby každá frakce měla aspoň jednu interpelaci a dotaz. Výbor pro komoru zajistí, aby poslanci nezařazení do klubu měli možnost položit interpelaci nebo dotaz, a to podle jejich počtu. Pokud se interpelace týká celé vlády, odpoví předseda vlády, pokud se týká více ministrů, odpoví ministr pověřený předsedou vlády.

Interpelace se musí podat aspoň 4 dny před dnem schůze.

Na vznesení interpelace má poslanec 3 minuty, 4 minuty je určeno na odpověď a jedna minuta na to, aby poslanec sdělil, zda mu odpověď postačuje. Při překročení předsedající řečníka přeruší. Interpelace nesmí obsahovat nové skutečnosti, které neobsahovalo oznámení o interpelaci. Interpelující se může odchýlit od písemné podoby pouze se souhlasem interpelovaného. Ve výjimečných případech je parlament oprávněn povolit prostřednictvím hlasování interpelovanému, aby odpověděl písemně (do 30 dnů). V tomto případě je interpelace i odpověď zařazena do zápisu. Interpelující obdrží od předsedy parlamentu odpověď, ta je rozeslána i členům parlamentu a zařazena do následující schůze.

Poté, co je interpelace odpovězena, má interpelující právo na repliku. Pokud interpelující nesouhlasí s odpovědí, rozhodne parlament o tom, zda je odpověď přijata. Pokud je odmítnuta, je věc postoupena příslušnému výboru. Výbor vypracuje zprávu a interpelace je znovu projednána na plénu. Parlament má následující možnosti:

- Parlament následně odsouhlasí odpověď
- Parlament akceptuje odpověď po projednání věci s interpelovaným
- Parlament potvrdí dřívější nesouhlas a požaduje na výboru, aby vypracoval plán opatření ve

věci.

Hodina dotazů

Přinejmenším 60 minut za týden jednání je věnováno hodině bezprostředních dotazů. V den, kdy se tato hodina koná, je předseda klubu oprávněn požadovat, aby členovi klubu jím určenému bylo umožněno položit dotaz v hodině dotazů. Předseda klubu přitom oznámí téma dotazu.

Pořadí v hodině dotazů je takové, že v prvním kole kladou dotazy (po jednom) kluby opozice, pořadí je podle síly klubu, poté v dalším kole se dotazují všechny kluby v tomtéž pořadí. Každý klub má právo aspoň na 1 dotaz.

Ti, na něž jsou kladeny dotazy, musí být přítomni ve sněmovně. Pokud dotázaný musí vykonávat naléhavou veřejnou povinnost, oznámí to předsedovi parlamentu a jmenuje zastupujícího. Pokud však tázající poslanec trvá na tom, aby předseda vlády nebo ministr odpověděl osobně, má právo na osobní odpověď, a to nejpozději do následující třetí hodiny dotazů. Dotazující a tázaný mají po dvou minutách. Dále má dotazující poslanec 1 minutu na doplnění a tázaný 1 minutu na odpověď. Poslední slovo má tázaný.

Praktické zkušenosti s instituty

Podle sdělení maďarských poslanců jsou oba instituty relativně úspěšné. Procedura interpelací často otevírá některé závažné vládní aféry. Postup interpelace do výboru je však spíše výjimečný. Také question time se jeví jako celkem efektivní. Obě procedury přenáší přímo státní televize (resp. televize přebírá přímo vysílání vnitřního parlamentního okruhu).

Polsko

Sejm

V Polsku jsou upraveny interpretace a dotazy poslanců a otázky v aktuálních záležitostech, a to vůči členům vlády. Bod interpelace a dotazy a otázky v aktuálních záležitostech (jako celek) musí být zařazen do každé schůze, na interpelace a dotazy je vyhrazena maximálně jedna hodina, na aktuální otázky pak nejvíce 2 hodiny. V této době jsou povinni být přítomni členové vlády, vůči kterým směřuje podaný dotaz, nebo osoby, které je zastoupí.

Interpelace a dotazy poslanců

Interpelace jsou dotazy zásadního charakteru (procedura dotazů je však shodná). Interpelace se podává písemně prostřednictvím maršálka Sejmu, musí obsahovat faktický popis skutkového stavu. Presidium nemusí interpelaci přijmout, pokud neodpovídá zákonu. Maršálek zašle okamžitě interpelaci interpelovanému.

Maršálek informuje o podaných interpelacích ne později než na následující schůzi Sejmu, text interpelace, která se neprojednává na plénu, se zařazuje do stenografického zápisu schůze. Maršálek informuje o odpovědích na interpelace nebo o tom, že interpelace nebyla odpovězena, a to na nejbližší schůzi Sejmu. Odpověď musí být zaslána do 21 dnů od obdržení maršálkovi Sejmu. Odpověď je zaslána maršálkem interpelujícímu a je uveřejněna ve stenografickém zápisu. Pokud nebyla odpověď dodána včas nebo interpelující s ní nebyl spokojen, může interpelující požádat maršálka o zažádání o doplňkové informace nebo o zařazení interpelací na schůzi. Projednání interpelace na schůzi spočívá v odpovědi na interpelaci, interpelující může požadovat dodatkové informace a vysvětlení – odpověď na

interpelaci nemůže trvat více než 10 minut, dodatečné vyjasnění pak 5 minut. Poté může být otevřena rozprava. Sejm může uznat odpověď za dostačující nebo požádat interpelovaného o doplnění. Doplnění musí být dodáno na příští schůzi Sejmu. Rozhodnutí Sejmu se oznamuje předsedovi vlády.

Aktuální otázky

Otázky se kladou ústně na každé schůzi Sejmu, odpovídají se ústně. Poslanec informuje o tom, na co se chce ptát a o adresátovi otázky prezidium Sejmu 12 hodin před začátkem schůze. Prezidium Sejmu po zjištění názoru Rady starších stanoví pořadí otázek, a to podle aktuálnosti a závažnosti s tím, že poměr mezi počtem otázek se řídí velikostí politického klubu (z něhož pochází tazatel) nebo klubu nezařazených poslanců. Otázka se klade 1 minutu, 5 minut je odpověď, dodatkový dotaz pak 30 sekund (přednost má původní tazající se), odpověď 5 minut.

Praktické zkušenosti s institutem

S oběma procedurami nejsou příliš dobré zkušenosti, momentálně v r. 2003 se uvažuje o reformě dotazů a interpelací. O interpelace ani dotazy není velký zájem a jejich medializace není výrazná. Parlament se potýká zejména s tím, že za ministry odpovídají jejich zástupci. Hovoří se z řečnických, i když mikrofony z místa jsou k dispozici. Hodina otázek je přitom přímo přenášena státní televizí.

Slovensko

Úprava v jednacím řádu Národní rady Slovenské republiky:

§ 129 (interpelace)

(1) Interpeláciou sa na účely tohto zákona rozumie kvalifikovaná otázka, ktorá sa vzťahuje na uplatňovanie a vykonávanie zákonov, plnenie programového vyhlásenia vlády a uznesení národnej rady vládou a jej členmi.

(2) Poslanec môže interpelovať vládu, člena vlády alebo vedúceho iného ústredného orgánu štátnej správy vo veciach ich pôsobnosti. 81)

(3) Interpelácia sa podáva písomne predsedovi národnej rady, ktorý ju zašle interpelovanému a predsedovi vlády a na vedomie poslaneckým klubom.

(4) Poslanec môže predniesť interpeláciu aj ústne v rámci bodu programu schôdze národnej rady určeného na interpelácie. Písomné znenie interpelácie poslanec doručí predsedovi národnej rady a národná rada interpelovanému.

81) Čl. 80 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

§ 130

(1) Interpelovaný je povinný písomne odpovedať na interpeláciu do 30 dní interpelujúcemu a predsedovi národnej rady. Svoju odpoveď môže predniesť aj ústne v rámci bodu programu schôdze národnej rady určeného na interpelácie; ústne prednesenie odpovede na interpeláciu nezbujuje interpelovaného povinnosti podať odpoveď písomne.

(2) Ak národná rada vyhlási interpeláciu za naliehavú, určí na odpoveď lehotu, ktorá nesmie byť kratšia ako 15 dní.

(3) Predseda národnej rady zašle odpoveď na interpeláciu na vedomie poslaneckým klubom.

(4) Na najbližšiu schôdzu národnej rady sa po doručení odpovede na interpeláciu zaradí rozprava o tejto odpovedi. Interpelovaný je povinný byť na rozprave prítomný.

(5) Interpelujúci sa vyjadrí, či považuje odpoveď za uspokojivú.

(6) Národná rada zaujme uznesením stanovisko k odpovedi na interpeláciu, ktorú interpelujúci nepovažuje za uspokojivú. Na návrh vlády, interpelovaného alebo najmenej päťiny poslancov sa hlasovanie o uznesení môže spojiť s hlasovaním o dôvere vláde alebo jej členovi. 82)

(7) Na interpeláciách musia byť prítomní všetci členovia vlády. V odôvodnených prípadoch môže predseda vlády určiť, ktorý člen vlády bude za neprítomného člena vlády na interpelácii odpovedať, alebo oznámi, že bude na ne odpovedať sám.

82) Čl. 80 ods. 2, čl. 88 ods. 1 a čl. 114 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky.

§ 131**Hodina otázok**

(1) Do programu schôdze národnej rady zvolanej podľa § 17 ods. 1 sa zaradí hodina otázok, v ktorej odpovedajú členovia vlády, generálny prokurátor a predseda najvyššieho kontrolného úradu na aktuálne otázky, najmä z ich pôsobnosti, ktoré písomne položili poslanci do 12. hodiny dňa, ktorý predchádza dňu tohoto bodu programu.

(2) Národná rada môže rozhodnúť, že na hodine otázok sa bude diskutovať len o určitom probléme.

(3) Prvých 15 minút je venovaných otázkam položeným predsedovi vlády.

(4) Otázky musia byť stručné a musia umožňovať stručnú odpoveď. Poradie otázok sa

určuje žrebom zo všetkých podaných otázok. Poslanec, ktorý písomne položil otázku, má právo položiť ešte jednu doplňujúcu otázku ústne. Na otázky, na ktoré opýtaní na hodine otázok bezprostredne neodpovedali, podajú poslancovi písomnú odpoveď do 30 dní.

(5) Prednes ústne podanej doplňujúcej otázky môže trvať najviac dve minúty.

(6) Pri udeľovaní slova sa postupuje primerane podľa § 27.

(7) Na hodine otázok musia byť prítomní všetci členovia vlády. Ak sa bude na hodine otázok diskutovať len o určitom probléme (odsek 2), stačí, ak bude prítomný príslušný člen vlády. V odôvodnených prípadoch môže predseda vlády určiť, ktorý člen vlády bude za neprítomného člena vlády na otázky odpovedať, alebo oznámi, že bude na ne odpovedať sám.

(8) Na hodine otázok nemožno prijímať konkrétne návrhy ani podávať procedurálne návrhy.
§ 132

Podnety a pripomienky poslancov

(1) Na schôdzach výborov môžu poslanci podávať podnety a pripomienky členom vlády vo veciach ich pôsobnosti.

(2) Ak sa podnety a pripomienky poslancov počas rokovania výboru nevysvetlili, zašle ich predseda výboru príslušným členom vlády a požiada ich, aby do 30 dní oznámili, aké opatrenia na ich základe prijali. S týmito opatreniami sa poslanci oboznámia na ďalšej schôdzi výboru.

Praktické zkušenosti s instituty:

Podle sdělení slovenské strany jsou všechny instituty otázek a interpelací zatím ne příliš efektivní, pro veřejnost v podstatě většinou nezajímavé. Je přiznáván jejich přínos pro informovanost poslanců.

Slovinsko

Poslanec Státního shromáždění (Državni sbor – dolní přímo volená komora) má právo podat otázku písemně či ústně na schůzi, a to vůči vládě nebo ministroví. Dále je upravena procedura tzv. podnětů vládě či ministru a procedura interpelací.

Ústní otázky

Povinným bodem programu schůze je bod otázky poslanců. Poslanec podá žádost o otázku nejpozději jeden den před zařazeným bodem schůze. Předseda přiděluje pořadí poslancům z různých politických skupin, s tím, že zohledňuje dobu, kdy otázka přišla, první 3 otázky jsou přiděleny vždy opozici. Otázka musí být krátká a musí na ní být možno zřetelně odpovědět. Při bodu otázky musí být přítomni všichni ministři. Pokud je ministr nemocen nebo zaměstnán, musí jej zastoupit státní tajemník. Ústní otázka nesmí přesáhnout 3 minuty. Na první 3 otázky odpovídá předseda vlády, pokud se týkají kompetence vlády.

Ústní otázka musí být odpovězena na téže schůzi. Pokud to není možné, je možno odpověď odložit, v tomto případě je nutné odpovědět písemně dříve než 3 dny do začátku následující schůze. Ústní odpověď nesmí být zpravidla delší než 10 minut. Poslanec má právo na doplňující otázku, která nesmí překročit 2 minuty.

Písemné otázky a odpovědi

Pokud je otázka položena písemně, musí být odpovězena písemně nejpozději do 3 dnů před následující schůzí. Předseda komory zašle písemnou odpověď tazajícímu poslanci a také ji rozešle ostatním poslancům. Poslanec má právo na doplňující ústní nebo písemný dotaz, který může podat na následující schůzi. Tazající poslanec má právo na žádost o rozpravu

k otázce a navrhnout, kdy se má konat. O rozpravě a o tom, kdy se má konat, rozhodne komora bez rozpravy. Rozprava se nesmí konat dříve než 48 hodin od návrhu. Na návrh nejméně 10 poslanců nebo poslaneckého klubu se koná rozprava o odpovědi vlády vždy. Rozprava se pak omezí na tázajícího, člena vlády a zástupce poslaneckých klubů, tázající má 15 minut a zástupci klubů po 5 minutách.

Podněty

Poslanec může podat podnět na ministra nebo vládu, a to na základě otázek, které položil nebo na základě doložených skutečností (rozhodnutí). Podnět je možno podat písemně nebo ústně na schůzi komory. Ústní podnět nesmí trvat více než 3 minuty. Písemný podnět se předkládá předsedovi komory, který ji rozešle poslancům. Pokud se podnět týká kompetence vlády nebo ministra, pošle ji předseda komory vládě nebo příslušnému ministru. Vláda či ministr jsou povinni odpovědět do 30 dnů poté, co písemný podnět obdrželi nebo od jeho ústního přednesení. Odpověď zašle předseda komory poslanci a seznámí s ní i ostatní poslance. Pokud není poslanec spokojen s odpovědí, má oprávnění požádat, aby předseda komory přikázal podnět a odpověď na něj příslušnému orgánu komory. O tom, zda bude podnět předmětem jednání pléna, rozhodne předseda spolu s kolegiem. Pokud není poslanec spokojen s odpovědí předsedy komory, může v komoře požadovat projednání podnětu na první následující schůzi komory.

Interpelace

Nejméně 10 poslanců je oprávněno podat interpelaci vůči vládě nebo příslušnému ministru. Interpelace se podávají písemně, v interpelaci musí být popsán její předmět a musí být podepsáni všichni poslanci. Předseda komory seznámí všechny poslance s interpelací a zašle interpelaci předsedovi vlády a ministru, na něhož je směřována. Předseda komory stanoví lhůtu na odpověď, ne kratší než 15 dní a ne delší než 30 dní. Odpověď je rozeslána poslancům. Projednání interpelace se koná nejdříve na první schůzi následující doručení odpovědi, nejdříve však 15 dní po doručení odpovědi. Před projednáním interpelace vysvětlí zástupce interpelujících poslanců předmět interpelace. Předseda vlády nebo ministr má právo krátce vysvětlit svou písemnou odpověď. Rozprava končí usnesením, v němž se hodnotí činnost vlády nebo ministra. Usnesení předloží interpelující skupina nebo jiná skupina o více než 10 poslancích.

Po ukončení interpelace vůči vládě je skupina nejméně 10 poslanců oprávněna žádat, aby se hlasovalo o nedůvěře vládě, přičemž je povinna předložit zvolení nového předsedy vlády. Nedůvěra je odsouhlasena, pokud je zvolen nový předseda vlády.

Po ukončení interpelace vůči ministru vládě je skupina nejméně 10 poslanců oprávněna žádat, aby se hlasovalo o nedůvěře ministru. Pokud je nedůvěra odsouhlasena, je ministr zbaven funkce.

Praktické zkušenosti s institutem:

Ústní projednání otázek je už asi jeden a půl roku přenášeno státní televizí. Od té doby se dotazují i poslanci vládní koalice. Přesto však toto jednání postrádá zajímavost (sněmovna je čím dál prázdnější). Mluví se z místa.

Efektivnější je projednání interpelací, což vede často ke zpochybnění kompetence ministra.

*Prameny:**Parliaments of the World, Inter-parliamentary Union, 1986**Factsheet no. 46, Questions, Public Information Office, London, 1999**The Constitution in Sweden, Stockholm 1996**Geschäftsordnung des Bundestages**L'Assemblée Nationale, 1991 (Francie)**The Constitution of the Italian Republic, Roma 1990**Stortinget, Rules of Procedure, Oslo 1995**Jednací řády parlamentů na www (2003)**Ústní konzultace (Brusel 2003)*

Pozn.: Drobné změny právní úpravy nejsou vzhledem k některým starším pramenům vyloučeny, nicméně všechny úpravy byly zkontrolovány v r. 2003 z dalšího zdroje.